

DUCH - Význam slova

Dosavadní náhledy na význam slova

Toto slovo je v Bibli užíváno tak rozmanitým způsobem, že hledání jeho významu se stalo znovu a znovu opakovanou záležitostí všech generací. Všechna až dosud publikovaná vysvětlení však zjevně neuspokojují.

Snahou vykladačů bylo (a stále je) nalézt pro toto slovo synonymum s jediným významem. Protože to zjevně není možné, pokoušejí se vykladači o tentýž úkol pro podmnožiny významu tohoto slova, definované přídavným jménem. Některé církve například rozlišují slova "duch" a "svatý duch", přičemž druhý termín definují jako nějakou neznámou účinnou sílu, kterou JHVH (Jehova či Jahve) disponuje. Další dělení se jím však už nepodařilo a proto význam samotného slova "duch" bez bližšího určení definují jako jednu z šesti možností, z nichž jednou je i osoba. Zcela tím rezignují na snahu dát tomuto slovu význam jediný - společný.

Ostatní církve přidávají ke slovu "duch" další slovo "Boží" a vyčleňují tak další podmnožinu. Podle Biblického slovníku (A. Novotný) však ani tento pojem není dobře definován.

Problémy dosavadních výkladů

Výklad různých badatelů navíc připouští komplikace: Je-li "svatý duch" pouze silou, znamená to, že všechny nebo všichni ostatní duchové včetně osob nutně musejí být "nesvatí" - tedy "nečistí, falešní, svěští" a podobně. Na příklad větou "Bůh je duch ..." (J.4:24) Ježíš jistě nemyslel, že Bůh není svatý. Rozhodně platí, že dosavadní výklady zavánějí mystikou a neobstojí před logickou analýzou.

Svatý duch - síla?

Ježíš vyháněl nečisté (doslova "nesvaté") duchy z lidí (Mt.8:16; 10:1; 12:43-45; Mk.1:26,27; L.10:20 atd.). Tito duchové byli zcela jasně osobami a proto tento výklad nikdo nezpochybňuje. Je zjevné, že mohou-li být nesvatí duchové osobami, může být osobou i svatý duch.

Příčina dosavadních neúspěchů

Společným znakem dosavadních neúspěšných analýz byla snaha nalézt jediný význam tohoto slova, podobně jako u všech jiných podobných slovních analýz. Společný význam nemůže být zřejmě nalezen proto, že prostě neexistuje. Společným prvkem slova "duch" může však být společná vlastnost.

Společný prvek - vlastnost

Všem významům slova "duch" v Bibli je společné toto:

Lidé nazývali duchem všechny věci, síly nebo osoby o nichž věděli, že existují (existovaly nebo že budou existovat), ale nevěděli nic o jejich podstatě, formě existence, totožnosti nebo přítomnosti.

Příklady:

Dokud nevěděli, že existuje vzduch - plyn, nebo že existuje jeho pohyb - vítr, nazývali obojí duchem, neboli něčím, o čem věděli, že existuje, ale protože ho neviděli, nevěděli nic o podstatě. I české slovo "duch" se podobá slovu "dech", což je pohyb vzduchu, vyvolaný dýcháním. Nepochybně pak stejně nazývali duchem i síly, jako například přitažlivou (gravitační), magnetickou, elektrostatickou a podobně.

Definice slova "duch"

Duch je společné označení pro cokoli nebo kohokoli neznámého, o čem nebo o kom se vědělo jen z vnějšího projevu nebo oznámení, ale nebyla známa podstata, tvar, barva či jiné vnější poznatelné znaky, dále totožnost osoby a podobně.

V češtině by se snad dalo užít slov "ten neznámý" nebo "ta neznámá" s jakoby určitým členem, nebo "neznámý, neznámá, neznámé" v neurčitém smyslu.

Po poznání podstaty věci, síly či bytosti dostala neznámá věc, síla či bytost své jméno a byla vyčleněna z pojmu "duch".

Příklady:

- Dřívější označení dechu (Gn.2:7; Ž.104:30; Kaz.12:7).
- Dřívější označení vzduchu nebo větru (Gn.1:1; Ez.37:9; Ž.11:6).
- Část metaintelligence, vložená do paměti Božího služebníka dle nové smlouvy (Iz.59:21).

Analogicky platilo, že jakmile se objevila nová neznámá věc, síla či bytost, dostala rovněž označení "duch". Význam slova "duch" se tak v dějinách Božího lidu postupně měnil.

Poznámka: Pozor! Velmi důležité je uvědomit si, že označení "duch" může mít různé významy i v jediné větě! (srov. J.4:24).

Duchové - bytosti

V této části vynecháme zkoumání sil a věcí, označovaných v Písmu z tehdejší neznalosti "duchem" a budeme se zabývat jen těmi aplikacemi pojmu "duch", které označují osoby nebo alespoň části osobností a to nejen lidských ale především mimolidských.

Aplikace

Duchem se označoval "software"

v lidech nebo jiných myslících bytostech, který vlastně tvoří osobnost, a to buď celou (integrální), nebo její část.

Příklady:

- Duch oživuje lidské tělo - Gn.6:17; 7:15,22.
- V Tvé ruce poručím ducha svého - Ž.104:29.

· JHVH vyslal svého ducha a stvořil člověka - Ž.104:30.

· Duch nemá tělo a kosti - L.24:39.

Lidé si dovedli představit živou bytost samostatně existující, ale nevěděli, že do lidského mozku lze uložit informace (a že jsou to právě ony, které jsou fakticky tou osobností - "Co dává život, je duch; tělo samo nic neznámá." J.6:63) - proto i pro ni užívali slova "duch". Informace samy byly též nazývány duchem ("... meč ducha, jímž je Boží slovo" - Ef.6:17, "Slova [Výroky PNS], která jsem k vám mluvil, jsou duch ..." J.6:63).

Ducha jakožto celou osobnost

užívá Písmo na příklad takto: Jan 19: 30 uvádí, že Ježíš Kristus odevzdal při smrti svého ducha Otcí; můžeme předpokládat, že celého.

Příklady:

· Po smrti člověka se duch vrací k JHVH (Kaz.12:7; L.23:46).

· Při vzkříšení se naopak duch navrácí do těla (L.8:55) atd.

· Dále jsou tak přímo označené osobnosti, jako např. Ag.2:6 ("duch můj stane uprostřed vás"), Zj.22:17 (Duch i nevěsta), Za.6:1-5 (čtveřice duchů, stojících před Pánem) a pod.

Ucelená část "software"

Daleko častěji se však duchem označuje jen jakási ucelená část "software" (modul), schopná realizovat nějakou vymezenou část vlastností, schopností, motivací, znalostí a podobně.

Na příklad jde o část, oživující lidské tělo (něco jako základní operační systém - v biblické terminologii "ledví - ledviny") - duch oživuje lidské tělo - Gn.6:17; 7:15,22).

Jiné texty:

· Ducha lze dělit na části - Nu.11:17,25;

· byl naplněn Božím duchem - Ex.31:3; (tj. k jeho duchu byl přidán další)

· "Duch Boží ve vás přebývá" - 1.K.3:16;

· duch dobré vůle - Ž.51:14;

· duch moudrosti - Ex.28:3; Dt.34:9; Iz.11:2; Ef.1:17;

· duch žárlivosti - Ž.51:14;

· duch soudu - Iz.28:6;

· duch milosti a pokorných proseb - Za.12:10;

- duch rady a síly, duch umění a bázně JHVH - Iz.11:2;
- duch chropotu - Iz.29:10.

Převtělování?

Tento software (duch) je možné kopírovat z jedné paměti do jiné.

Příklady:

- Letnice (Sk.2:1-4);
- po křtu vstoupil Svatý duch do Ježíše (Mt.3:16);
- JHVH dává lidem svého Ducha (Mt.10:20; J.14:17; 1.K.2:12; 1.J.4: 13; 3:24);
- duch Elijášův přešel do Elíši (2.Kr.2:15);
- "ducha svého mu dám" (Iz.42:1);
- "duch můj, který je v tobě" (Iz.59:21).

Kolik osob může být v jednom člověku?

Lidský mozek má obrovskou kapacitu paměti; mnohem větší, než kterou dosud každý člověk využívá; rovněž nejvyšší možný výkon lidského mozku je zřejmě mnohem větší než se dosud ví (jak je známo z vědeckých měření a seriózních odhadů). Do lidského mozku lze tedy nyní uložit více než jednu osobnost - v jednom případě dokonce celou legii démonů (L.8: 30). Duchové mohou vstoupit do lidí - tj. do jejich mozků ("stanu se zrádným duchem v jeho ústech" 1.Kr.22:22). Satan vstoupil do Jidáše (L.22:3). Ježíš vyháněl zlé duchy z lidí a ti museli v někom bydlet (Mt.12:43,44) - tzn. v mozku někoho.

Legie měly 3 až 10 tisíc vojáků (nejčastěji asi 5000) a z toho můžeme usoudit, že do lidského mozku by se mohlo vejít asi cca 5000 osobností, protože démoni byli původně anděly z prvních nebes a andělé jen o málo převyšují lidi. Z toho vyplývá využití mozku asi $1/5000 = 0.0002$

Poznámka: Vědecké odhady využití lidského mozku se pohybují od čísla 0,3 až po 0,000001 - biblický odhad je tedy uvnitř tohoto intervalu.

Jiné příklady:

- Hospodin jim dal svého ducha (Nu.11:29);
- "Hle, já uvedu svého ducha do vás" (Ez.37:5);
- "Vyleji svého ducha na Izraelský dům" (Ez.39:29);
- "Vyleji svého ducha na všeliké tělo" (Jl 2:28,29; Sk.2:17; Iz.32:15; 44:3);

- "duch Otce, který je ve vás" (Mt.10:20);
- Bůh dal ducha svého Syna do srdcí učedníků (dalších synů Ga.4:6);
- "stojíte v jednom duchu" (F.1:27 PNS).

Co nebo kdo je Svatý Duch v tzv. Trojici?

Jedním z problémů teologů, který vyplývá z jednoty v množství, je i zavedený pojem tak zvané Svaté Trojice. Je všeobecně známo, že je odvozen z Ježíšových slov "... křtěte je ve jménu Otce, Syna a Svatého Ducha." (Mt.28:19). Zatímco většina křesťanských církví považuje onoho Ducha za třetí osobu "jediné bytosti" - Trojice, někteří hovoří o "Boží účinné síle".

Důkazy proti trojjedinosti.

Proti Trojici jsou tak jasné důkazy (např. již zmíněná slova Ježíšova "Otec je větší než Syn" J.14:28), že je až neuvěřitelné, že teologové mohou vůbec něco takového brát vážně. Samo vyjádření však nepřipouští alternativu nepojmenované síly a přímo si vynucuje chápat onoho Ducha jako osobu, což však je v rozporu s tvrzením některých badatelů: "Boží Svatý Duch je Boží účinná síla". Toto chápání však nemůže obstát - stačí si větu přeložit: "... křtěte je ve jménu Otce, Syna a Boží účinné síly." aby byla vidět absurdita výkladu. Jak se jmenuje ona "Boží účinná síla"? Jaký smysl má taková věta?

I další vyjádření Ježíšova jasně mluví o osobě: na př. "... on (Duch) vám připomene všechno co jsem vám řekl ..." (J.16:13-15). Že by se připomínání dělo nějakou účinnou silou?

Poznámka: Přirovnání k soudnímu výroku "Jménem republiky" nebo oslovení při zatýkání "Jménem zákona" neobstojí. Tyto výroky vznikly jako náhrada za výroky typu "Jménem krále" a podobně. Samy měly odlišit dřívější stav, kdy se všechny právní kroky dělaly z vůle krále (císaře, královny či jiné osobnosti) jakožto jednotlivce a měly nahradit přesnější výrok "podle zákona", přičemž se chtělo říci, že zákon byl vytvořen demokratickým způsobem, neboli "z vůle lidu".

V předchozích odstavcích jsme dokázali, že slovo "duch" je v Písmu obecným pojmem, označujícím cokoli, o existenci čeho se ví ale čeho podstata není známa nebo co je prostě jen neznámé. Mohla a může to být tedy nejen jakákoli neznámá síla, ale i věc, předmět a také osoba nebo dokonce i společenství (dnes víme, že i informace a jejich komplex). Jak již bylo ukázáno: S postupujícím lidským poznáním se obsah tohoto pojmu měnil, nové pojmy nahradily dřívější "duchy" (dech, vzduch, vítr, asi i přitažlivé síly). O tom, že slovo "duch" může označovat i osobu, vypovídá jasně Ježíšovo vyjádření, že "... Bůh je duch ..." (J.4:24) a nikoho by jistě nenapadlo domnívat se, že tato věta je ekvivalentní větě "Bůh je Boží účinná síla". Tyto spory vedly teology k jakýmsi odlišováním "duchů" pomocí přívlastků ("svatý duch", "boží duch", atd.). Tím však jen ukázali, kolik zcela odlišných významů může toto slovo mít, a potvrzují naše vysvětlení. Prohlásit, že jen "svatý duch" je Boží účinná síla a že Ježíš ve svém výroku u Jana 4:24 nemohl použít slovo "svatý" znamená, že nemohl prohlásit svého Otce za svatého!

Svatý Duch z Matouše 18:19.

Třetí částí "trojice" musí být tedy skutečně osoba. Její označení "duchem" svědčí pouze o jediné věci: tato osoba nebyla v době Ježíšově známa! Ježíš svým výrokem upozorňuje na skutečnost, že přijde někdo třetí, ale ani on nemohl vědět, kdo to bude (srov. Dt.18:18). Na tohoto třetího upozorňuje i svými "podivnými" výroky, že přijde ne on sám, ale "syn člověka". Označení "syn člověka" dal JHVH nejen jemu, ale i Izajášovi (Iz.56:2), Ezechielovi (Ez.3:17) a Danielovi (Da.8:17) a mnoha jiným (Ž.31:20; 60:10 aj.). Z toho je zřejmé, že nepřisluší výlučně Ježíši Kristu! Ježíš také řekl svým učedníkům, že "mnozí přijdou v mém jménu a budou říkat "já jsem Kristus" (pozor - nikoli "já jsem Ježíš") a svedou mnohé" (Mt.24:5). Bylo by zbytečné před někým takovým varovat, kdyby v jeho jménu již nikdy nikdo přijít neměl. Stačilo by prostě učedníkům říci, že nikdo viditelný ve funkci pomazaného (mesiáše, krista) již nikdy nepřijde, a nebylo by třeba žádných varování; tím by byla ochrana proti svůdcům absolutní a Ježíš by ji jistě neopomněl! Navíc Ježíš opět zdůrazňuje, že přijde Syn člověka (Mt.24: 30, 37,39 a pod.). Vždyť "syn člověka" je zase člověk a nikoli nadlidská bytost, kterou duchovní Ježíš samozřejmě nyní je. Písmo užívá tohoto označení ve stejném smyslu i u jiných dědiců smlouvy nebo práv - například "synové Sijónu" (Pl.4:2), "dcera Jeruzalémská" (Pl.2:15), "Sijónská dcera" (Pl.2:1), "dcera Judská" (Pl.2:5), "dcera mého lidu" (Pl.3:48), "dcera Edómská" (Pl.4:21) a pod. a nikde se nejedná o duchovní bytosti. Jaký smysl by mělo říkat, že přijde "Syn člověka", kdyby stačilo říci "přijdu já sám a to neviditelně"?

Svatý Duch v době Ježíšových učedníků

Někdo může namítnout, že Ježíš svým učedníkům slíbil, že jim pošle pomocníka - svatého ducha - který jim připomene všechny věci. Tento duch na ně sestoupil již o prvních letnicích po Ježíšově umučení. V tom případě by třetí osoba trojice přišla již v té době a zřetelně by nešlo o dalšího syna člověka.

Připomínáme, že ani označení "svatý duch" není jedinečné, tj. neoznačuje vždy jednu a tutéž osobu (nebo obecně věc či sílu). Svatý duch, který sestoupil na učedníky, byl někdo jiný než třetí osoba trojice. V tomto případě JHVH způsobil "vkopírování dalšího software" do mozku (myslí a srdcí) učedníků. Jednak dostali kompletní gramatiku a slovník cizího jazyka, a kromě toho něco jako síťový software, který jim umožnil lepší spojení mezi sebou, a tím vytvořil podmínky pro lépe fungující organizaci (2.K.13:5). Dále jim ještě umožnil lépe pracovat se svou pamětí a tak si lépe vybavovat myšlenky, které měli od Ježíše.

Třetí osoba

Kdo je tedy ona třetí osoba - syn člověka - člověk?

Ježíš přece nemohl ponechat své učedníky bez informace a nelze čekat, že jim alespoň nenaznačil, jak bude vypadat jeho druhá přítomnost, když hovořil jen o tom, jak vypadat nebude (s výjimkou onoho blesku od východu na západ - Mt.24:27). Učedníci věděli, že Ježíše už nikdo z lidí neuvidí. Věděli, že zůstane v nebi jako duchovní bytost (cherub) a že Synem člověka byl jen ve svém lidském těle. Zpět do nebe si neodnesl své lidské tělo, jen nové zkušenosti a zážitky. V nebi tedy už není Synem člověka.

Ježíš řekl svým učedníkům, že někteří nezemřou, dokud neuvidí jak bude vypadat jeho příchod (Mt.16:27,28).

A skutečně: Na hoře jim ukázal, že přijde jako cherub; nikoli tedy jako člověk (Mt.17:2-8). Byl tam však v doprovodu dvou lidí. Učedníci je jmenovali jako Mojžíše a Elijáše. Písmo

neuvádí, jak apoštolové zjistili totožnost obou osob. Jistě je nepoznali podle jejich tváří, protože jejich obrazy nepochybně neexistovaly. Mohli by je poznat snad podle úředního šatu, ale mnohem pravděpodobněji podle toho, jak je Ježíš v rozhovoru s nimi nazýval. Nicméně šlo určitě o obyčejné lidi. Ježíš učedníkům blíže nesdělil nic dalšího o onom vidění, alespoň se o tom Písmo nezmiňuje. Učedníci však věděli, že skutečný Mojžíš nebyl na zemi ve stejné době jako skutečný Eliáš. Kdo tedy byli?

a) Bud' to byli skuteční Mojžíš a Eliáš.

Pak ale museli být vzkříšeni. V tom případě to musel být pohled do budoucnosti, protože Ježíš jasně uvedl, že vzkříšení nastane v posledním dni (J.6:54). Znamenalo by to, že Ježíše v budoucnosti budou tyto osoby doprovázet, nebo alespoň budou v jeho blízkosti. Proč ale právě oni a ne třeba Abrahám, David, Daniel či jiní význační muži?

O skutečného Mojžíše a Eliáše jistě nešlo, protože Ježíš jasně použil symbolické jméno Eliáš na Jana Křtitele (Mt.11:14; 17:10-13; L. 1:17). Ukázal tak, že jejich jména znamenají funkce.

Tato možnost tedy nepřichází v úvahu.

b) Nebo jména Mojžíš a Eliáš byla symbolická.

A skutečně - ve Zj.11:3,4 se hovoří o dvou svědcích a prorok Zacharjáš (Za.4:14) je tituluje jak dva syny nového oleje - tedy nového pomazání (Pomazaný = Mesiáš = Kristus). Kniha Zjevení je situuje do JHVH dne na konci druhé smlouvy a proto skutečně tyto dva svědkové doprovázejí duchovního Ježíše Krista při jeho druhém příchodu. Musí to být tedy titíž.

Poznámka: Námitka, že analogie Zj.11:3,4 a Za.4:14 není v pořádku, protože se sice uvádí, že "jsou to ty dvě olivy" - což souhlasí, ale i "ty dva svícny", což nesouhlasí, protože Zacharjáš uvádí pouze jeden svícen, není na závadu. Je to totiž tentýž problém, jako v mnoha jiných případech, kdy se hovoří o "jednom ve dvou".

Příklady:

- "... (král) bude na svém trůnu knězem a mezi oběma bude pokojná shoda" (Za.6:13).

- "... žena porodila syna, mužského /rodu/ (pacholíka), ..." (Zj.12:5 PNS, KB).

Proroctví se totiž týkají jednou Ježíše, který se ujal jak funkce krále tak i funkce velekněze, tak dvojice "synů nového oleje", kde oba mají po jedné z funkcí (král a kněz). Proto jednou jde o jeden svícen - sbor učedníků Ježíše Krista, a podruhé jde o dvě organizace: královských a vládních úředníků na jedné straně a kněží na straně druhé. Vzorem pro tuto lidskou dvojici je dvojice andělů v prvních nebesích: Michael a Gabriel.

Třetí osobou "trojice" jsou dva svědkové, kteří budou spolu s duchovním Ježíšem Kristem na jeho trůnu (Zj.3:21).

[Zpět na seznam](#)